

KUVA: ADOBE STOCK

Asiantuntijalausunto

Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2025

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta 18.9.2025

Ari Nissinen, yksikönjohtaja, Ilmastoratkaisut-yksikkö

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Yhteenveto

Yhteenvetona Syke toteaa, että vuosikertomus tuo selkeästi esiin kasvihuonekaasupäästöille ja -nieluille asetetut tavoitteet, sekä EU:n että Suomen. Vuosikertomus esittelee hyvin myös päästökehityksiä ja suunniteltuja ja toteutettuja toimenpiteitä.

Vuosikertomus tuo selkeästi esiin maankäyttösektorin turvemaiden päästöongelmat, ja metsien hoidon ja hakkuiden merkityksen nieluille ja päästöille.

Toimien kustannusvaikuttavuutta on tuotu esiin liikenteen osalta. Vaihtuvana teemana on nostettu esiin ’toimimattomuuden kustannukset’.

Vakaa ennustettava sääntely-ympäristö ja rahoitusmahdollisuudet

Liikenteen jakeluvelvoitetta ja polttoaineveroja on muutettu vastoin aiempia suunnitelmia. Tämä on jo merkittävästi vaarantanut taakanjakosektorin päästötavoitteiden saavuttamisen vuonna 2030.

Investointitukien määrää puhtaaseen energiasiirtymään vähennettiin noin kolmasosalla.

Yleisesti tiedetään, että monet yritykset tarvitsevat pitkäjänteistä riittävän vakaata ennustettavissa olevaa sääntely-ympäristöä ja rahoitusmahdollisuuksia menestyäkseen.

Henkilöliikenne

- Päästöt ovat pääsääntöisesti vähentyneet vuodesta 2007, mutta kasvoivat vuonna 2024. Vuosikertomuksen kuviossa 14 näkyy selvä päästön kasvu vuodesta 2023 vuoteen 2024.
- Miksi? – Koska jakeluvelvoitelain päästöohjausta heikennettiin usealla eri tavalla, polttoaineverotusta kevennettiin, ja ajoneuvoveroa kevennettiin suuripäästöisiltä autoilta.
- Kumulatiivinen päästöjen kasvu vuosina 2024–2030 olisi perus-ennusteeseen verrattuna noin 6–10 Mt CO_2ekv. Eli suuruusluokkaa 20 %.
- Ottaen huomioon tieliikenteen suuren osuuden taakanjakosektorin päästöistä tätä päästövajetta on käytännössä mahdoton kompensoida muilla toimenpidealoilla.

Raskas liikenne

- Yksi pitkän matkan kuorma-auto vastaa päästöiltään 40–100 henkilöautoa. Tärkeää sähkökuorma-autojen hankintatukien jatkaminen. Niiden käyttöönottoa haittaa puutteellinen sähköverkko- ja latausinfrastruktuuri.
- EU:n AFIR-asetuksen mukaiset julkiset suurteholatauspisteet ja vedyn jakeluasemat ovat riittämättömiä raskaan liikenteen tarpeisiin.
- Latausinfraa tulisi tukea myös teollisuusalueilla, jolloin ne hyödyttävät myös työkoneiden sähköistämistä
- Sähkön lisäksi bio- ja e-metaani ovat tärkeitä raskaan liikenteen polttoaineita, joten nesteytetyn bio- ja e-metaanin tankkausverkoston laajentamista olisi tärkeää tukea aluksi taloudellisesti.

Työkoneet

- Ilmastovuosikertomuksessa esitetyt toimet työkoneiden päästöjen vähentämiseksi ovat riittämättömiä, ‘keppien’ rinnalla yrityksille pitäisi olla tarjolla myös ‘porkkanoita’. Nyt jakeluvelvoite, tulossa fossiilisten polttoaineiden päästökauppa. Myös informaatio-ohjaus (green dealit).
- Tarvittaisiin porkkanaa sähköinfrainvestointeihin sekä vähäpäästöisten työkoneiden hankintoihin.
- Haasteena monilla teollisuusalueilla, että sähköinfran omistaa eri taho kuin työkoneita käyttävä yritys. Ja EU:n AFIR-asetuksen mukaiset julkiset suurteholatauspisteet ja vedyn jakeluasemat sijaitsevat työkoneiden käytön kannalta liian kaukana.
- Tukiin voidaan käyttää valtion päästökauppatuloja. Lisäksi nykyinen verokannustin nopeutettu poisto, joka on tarjolla myös uusiin dieselkonehankintoihin: verotuen ehdoksi kannattaisi asettaa uusien koneiden vähäpäästöisyys.
- Työkoneet korkean lisäarvon vientitoimiala, arvo noin 7 mrd €/v.

Tietoliikenne, datakeskukset ja tekoäly

- Digitaalisten palveluiden lisääntyminen, mukaan lukien tekoäly, kasvattaa voimakkaasti sähkön ja jäähdytyksen tarvetta.
- Tunnistettu tärkeäksi tekijäksi sähköverkkojen suunnittelussa ja datakeskusten sijoittumisessa.
- Sanoja datakeskus ja tekoäly ei löydy vielä tästä ilmastovuosikertomuksesta.
- Olisiko tämä mahdollinen vaihtuva aihe, seuraavan vuoden ilmastovuosikertomukseen?
- Monipuolinen tarkastelu 1: Kasvihuonekaasupäästöt tarvittavan sähkön ja jäähdytysenergian tuotannosta, laitteiden valmistuksesta, jakeluverkkojen maankäytöstä.
- Monipuolinen tarkastelu 2: Tekoälyn potentiaali ratkaisujen löytämisessä digi-alan ja muiden alojen kasvihuonekaasupäästöihin.

Päästövähennystoimien kustannushyötylaskenta (Social Cost of Carbon, SCC)

Toimimattomuuden kustannusten yhteydessä esitettyä tutkimusalaa voisi kehittää siten, että siinä sovellettaisiin maailmanlaajuisia vaihtoehtoisia sosioekonomisia kehityspolkuja (SSP):

- kehitys vuoteen 2050
- tulevien ilmastovahinkojen mallintaminen ja niiden rahallinen arviointi
- huomioon talouden kasvu, väestönkehitys, teknologian muutokset, ja ilmaston fyysiset vaikutukset.

Pohjautuen uusimpien globaalien mallisimulaatioiden tuloksiin, alueellisiin ilmastoennusteisiin.

Syke on tuottanut alustavia tarkasteluja tutkimuslaitosyhteistyössä pohjalaismaakunnille ja Pohjois-Karjalaan (www.syke.fi/fi/projektit/finscapes).

Kiitos!

Lausunnon valmisteluun osallistuivat yksikönjohtaja Ari Nissinen, kehittämispäällikkö Katriina Alhola, erityisasiantuntija Karoliina Auvinen, kehittämispäällikkö Hanna-Liisa Kangas, johtava tutkija Tuomas Mattila, ryhmäpäällikkö Johan Munck af Rosenschöld, kehittämispäällikkö Minna Pekkonen, kehittämispäällikkö Juha Peltomaa, ryhmäpäällikkö Laura Saikku, ja suunnittelija Katriina Virtanen.

Sähköposti: etunimi.sukunimi@syke.fi

Puhelin: Syke vaihde +358 295 251 000, Ari +358 295 251 457

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute